

ШАПОВАЛОВУ В.О. — 70!

9 листопада 2020 р. виповнилося 70 років доктору технічних наук, професору, члену-кореспонденту НАН України, Лауреату державної премії України у галузі науки і техніки (2013), Лауреату премії Кабінету Міністрів України (2019), Лауреату премії ім. Є.О. Патона (2017) Віктору Олександровичу Шаповалову — відомому вченому у галузі спеціальної електрометалургії та матеріалознавства.

Шаповалов В.О. закінчив Ворошиловоградський машинобудівний інститут (1972) і після роботи у науково-дослідному центрі даної установи у 1978 р. вступив до аспірантури при ІЕЗ ім. Є.О. Патона. Після її закінчення працює в інституті, пройшовши всі шаблі наукового зростання — від молодшого наукового співробітника до завідувача відділу «Плазмово-шлакової металургії». Віктор Олександрович у 1984 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата, а у 2003 р. — доктора технічних наук у галузі металургії.

В.О. Шаповалов відомий фахівець у різних областях металургії спеціального призначення. Одним з істотних його наукових досягнень є дослідження та удосконалення нового, багато у чому унікального, плазмово-індукційного способу вирощування супервеликих профільованих монокристалів тугоплавких металів (вольфрам, молибден). Розроблені ним теоретичні і практичні засади, а також створене обладнання, аналогів якого немає в світі, дозволяє вирощувати монокристали тугоплавких металів будь-яких розмірів і форм, що безперечно є визначним досягненням української науки. Під його керівництвом роботи в цьому важливому напрямку продовжуються: створюється обладнання, використовуються дослідження та експерименти по вирощуванню монокристалів тугоплавких металів круглого перетину діаметром до 80 мм, які неможливо отримати відомими технологіями.

Наукові та організаторські здібності В.О. Шаповалова яскраво проявилися при вирішенні проблеми освоєння виробництва в Україні кремнію для використання його при виготовленні сонячних батарей. У 2008–2009 рр. Віктору Олександровичу вдалося об'єднати колективи науковців НАН України, вузів та промисловців, що дозволило розробити і реалізувати Цільову державну науково-технічну програму «Створення хіміко-металургійної галузі виробництва чистого кремнію протягом 2009–2012 рр.». Постановою Кабінету Міністрів України у 2008 р. Шаповалова В.О. було призначено керівником програми, де він курирував наукові напрямки щодо дослідження складу та процесів збагачення кварцової сировини, відновлення кремнію із силанів у плазмі, розроблення методик дослідження отриманих матеріалів та створення нормативно-технічної бази галузі. Виконані роботи та отримані досягнення були високо оцінені — колектив співробітників з його участю отримав державну нагороду. За значний внесок у розвиток вітчизняної науки у 2018 р. Віктора Олександровича відзначено Почесною грамотою Верховної Ради України.

У теперішній час В.О. Шаповалов особу увагу приділяє розробці теоретичних засад та новітніх промислових технологій управління кристалізацією крупних зливків сталі для важкого та енергетичного машинобудування, працює над проблемою, яка остаточно не вирішена. Позитивні підсумки промислових випробувань цих розробок дадуть можливість знайти їх широке застосування в Україні та інших промислово розвинених країнах.

Результати робіт В.О. Шаповалова представлені у 215-ти наукових публікаціях, у тому числі 2-х монографіях (одна з них в Китаї), 2-х підручниках і більш ніж 40-а патентах.

Основну працю В.О. Шаповалов успішно поєднує з науково-освітньою. Він очолює в ІЕЗ ім. Є.О. Патона спеціалізовану вчену раду із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата та доктора технічних наук за спеціальностями «Металургія чорних та кольорових металів і спеціальних сплавів» та «Матеріалознавство». У 2010–2019 рр. Віктор Олександрович викладав курс «Позапічне оброблення металів» студентам НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського». Постійно приділяє увагу роботі з молоддю як в університеті, так і у відділі, яким він керує. Під його керівництвом захищено 3 кандидатські та одна докторська дисертації.

Щиро вітаємо ювіляра, бажаємо міцного здоров'я, творчої наснаги та успіхів у всіх напрямках діяльності.

ІЕЗ ім. Є.О. Патона
Редакція журналу «Сучасна електрометалургія»